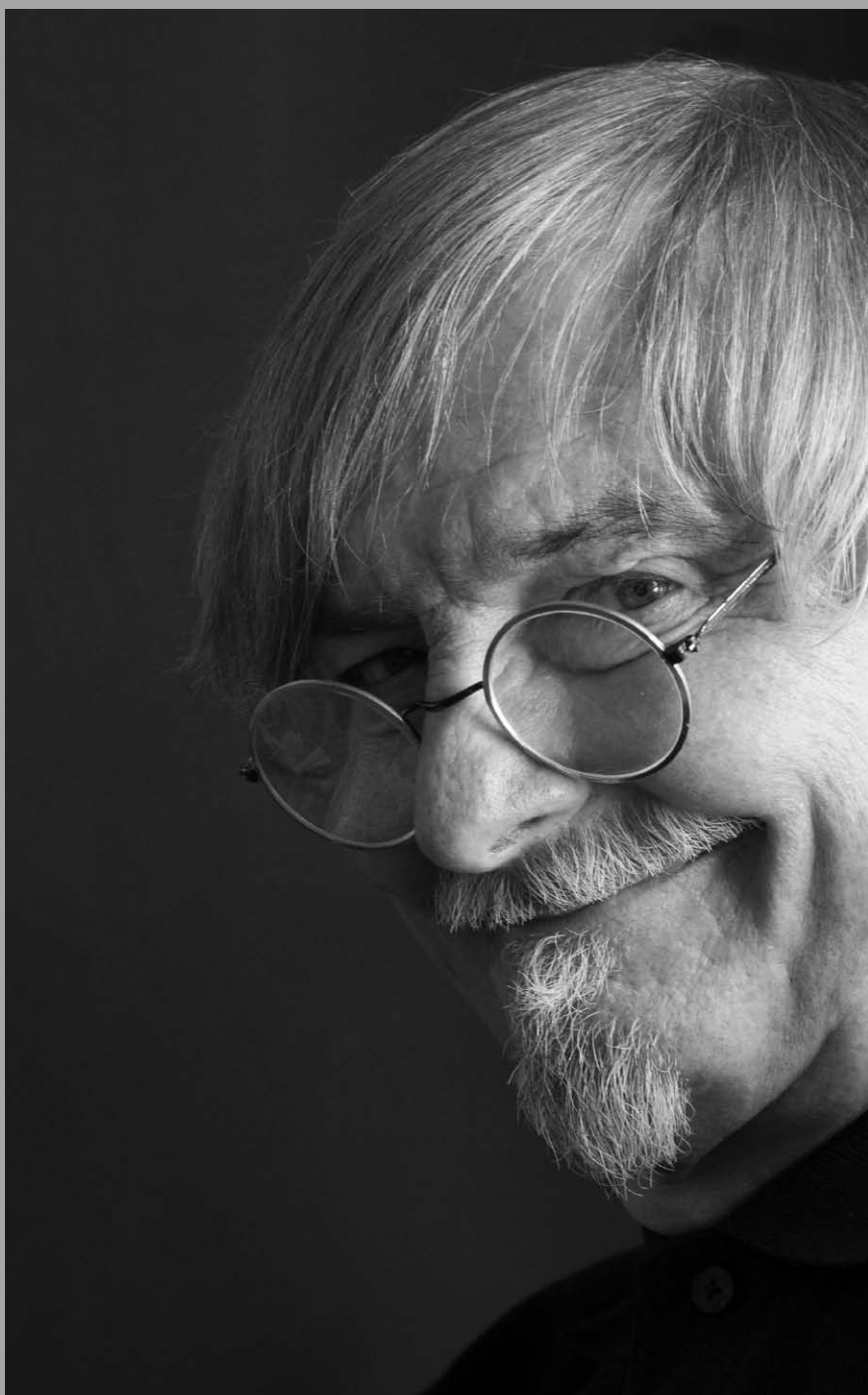

FÉNYKÉP ÉS FÉNYKÉPÉSZ

A „ZSITVA”

Csernyus Lőrinc

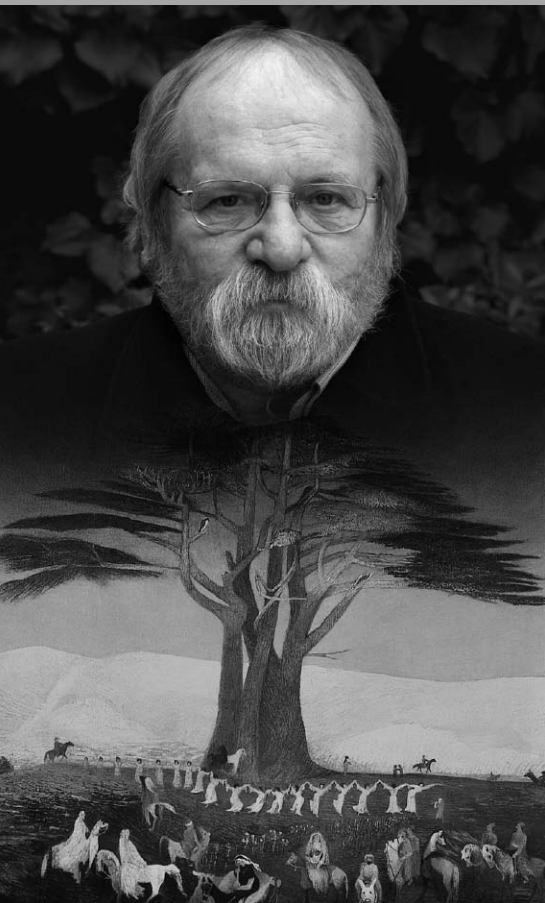
A magyar épületfényképezés nagy igrice, Zsitva Tibor elmúlt hetvenéves. Ezt a megmásíthatatlan tényét senki sem gondolná Róla. Nagyhangú, vidám, rámenős és végtelenül szókimondó karakterét titokban mindenki irigyli. Mint minden valamirevaló fényképésznek, a szeme helyén objektív van. Különböző fókusz távolságokon és szűrőkön keresztül látja a világot. Zsitva szemobjektívje lélek-szűrővel rendelkezik. Portré- és épületképeiből ez egyértelműen kiderül. A magyar építés- és művésztsadalom nagy hiányossága és talán szégyene, hogy ez a nagyszerű életpálya sem gyönyörű albumokban, sem írásokban nincs bemutatva. Talán még nem késő.

Mielőtt leültünk volna beszélgetni, elküldtem Neked néhány kérdést. Elovastad őket, majd odaadtad Susan Sontag A fényképezésről c. könyvét, mintegy iránymutatásként.

Susan Sontag tanulmányait azért tartom nagyon fontosnak, mert okosan és logikusan végigvezeti a fényképezést. Nem kifejezetten az épületfényképezésről ír, hanem a fényképezésről általában. Alapvetően formálta át az én látásmódomat, és gondoltam mindenkiét, aki foglalkozik épületfényképezéssel. Az a kijelentése, hogy a világon minden azért van, hogy fénykép legyen, először rendkívül ijesztően hangzott, sőt felháborított.

Sontagnál még szó sincs digitális technikáról, online fotóalbumról. Ma mindent lefotózunk, több ezer kép megy a világba úgy, hogy meg sem nézi az ember. Ez tökéletesen megfelel a Sontag által említett kényszeres gyűjtögetés fogalmának.

Ezt tovább fokozza az, hogy ma már a legegyszerűbb mobiltelefonnal is lehet

Bodonyi Csaba

Jankovics Tibor

fényképezni. A teljes napfogyatkozást Tihanyból néztem meg a lányommal, és megdöbbenve tapasztaltam, hogy egyedül én nem fényképeztem. Mindenki munkál a vágy, hogy megfogja vele a világot, hiszen az emlék később bármikor előhívható, megnézhető. Ez a fényképezés varázsa. Amióta létezik, visszahat az építészetre. Először egy építész kollégám, Csorba Zoltán hívta fel a figyelmemet arra – anélkül, hogy ismerte volna Sontag tanulmányait – hogy ma már úgy tervezik az épületeket, hogy jól mutassanak a fényképen is. Azt gondolom, hogy a művészeti ág között az építészet számára a legfontosabb a fénykép. Helyhezkööttsége folytán kiszolgáltatott helyzetben van. A fénykép még nem is létezett, amikor már nagy precizitású rajzokkal, festményekkel próbálták az építészetet mint művészetet megismertetni azokkal, akik az adott helyszínre nem tudtak ellátogatni. Ez egyfajta szimbiózis tehát, melyben természetesen az építészet a meghatározó. Épületfénykép nem létezhet épület nélkül, visszafelé azonban ez már nem igaz. Jó épületfényképek esetén sok esetben majdhogynem elegendő lehet az is, ha csak ilyen módon ütközik meg az ember az építészettel. Több mint ötven éve fényképezek, és úgy gondolom, hogy már egy fényképről meg tudok ítélni egy épületet, mégis érnek meglepetések a helyszínen. Ha eléggé karakteres a fényképész, akkor száraz, „személyazonosság”-kép helyett érzelmeket tükröző és azokra ható formában közvetít. Ha egy épülettel találkozom, akkor megpróbálok azokat a részleteket, nézőpontokat, fényviszonyokat megkeresni, amelyek az én építészeti felfogásomhoz közel állnak. Ez is egyfajta varázslat, azonban amióta a számítástechnika fejlődésével utólag is lehet módosítani a fényképeken, a fénykép gyakorlatilag kezdi elveszíteni hitelességét.

Egy fényképésznek hogy kell bemutatnia egy épületet? Úgy, ahogy ő maga gondolkodik az építészetről, vagy objektíven, mint egy kávéscsészét vagy bármilyen tárgyat? Úgy fogalmaztál az imént, hogy a saját építészeti ízlésedhez igazodva próbálsz bemutatni az adott épületet. Eszerint nem biztos, hogy az elkészült képen látottak mindenki számára ugyanazt jelentik. Nekem továbbra is nagyon fontos, hogy egy

olyan épületet, ami megragad például a Te képeden, a helyszínen is megtekintsek, és beszívjam ugyanazt a levegőt.

Egyértelmű, hogy a fénykép nem helyettesíti az építészetet. A felvételnél eleve elvesztünk egy dimenziót, három helyett csupán két dimenzió marad. Elveszítjük tulajdonképpen az időt is, hiszen idő kell ahhoz, hogy körbejárjuk, megismerkedjünk az épülettel. Ehelyett egy villanásnyi idő alatt találkozunk vele. Megint más, ha egy egész albumról van szó, ami városi környezetében mutatja be, sok információt adva, és közelebb hozva az épületet az emberhez. Nem mindenki juthat el távoli földrészekre. Nekem egy családi kapcsolat miatt megadatott, hogy közelről láthattam a sydney-i operaházat, ami nekem hosszú időn át az egyik kedvencem volt. Érdekes módon a személyes találkozás nagyon mást adott. A könnyedséget sugárzó képek után döbbenetes volt látni a combnyi vastagságú üveg osztozbordákat, a nehézkes szerkezeteket. Bár meg kell jegyezni, hogy nem véletlenül hagyta ott a tervező, Utzon botrányok közepette az építkezést. Ő héjakban gondolkodott, de állítólag azt a fajta látványt, amit ő elképzelt, statikailag nem lehetett megvalósítani. A fénykép tehát nem helyettesíti az épületet magát, de nagyon közel tudja hozni.

Milyen módon készülhetnek az épületekről fényképek?

Vannak leíró jellegű épületfényképek, ilyenek például Klösz Györgynek a XIX. század második felében készült felvételei. Ha veszünk egy képzeletbeli egyenest, amelyre rápakolnánk a mai hazai épületfényképészeket, akkor szerintem az egyik végpontján állna Hajdú József, aki a lehető leghitelesebb módon próbálja lefényképezni az épületeket, a másik végén pedig úgy gondolom, én lennék, mert szoktam olyan képeket is készíteni, hogy maga a tervező sem ismer rá a saját házára. Ha eléggé rutinos, és sok képet csinál a fényképész, akkor lesz benne hiteles kép. Hitelesség alatt azt értem, hogy igyekszik a házat olyan formában tálni, mint ahogyan azt egy laikus látja, és ahogyan azt fényképezné. Szerintem azonban, éppen a dimenziók elveszté-

se folytán – hiszen hiányzik a harmadik dimenzió és az idő – fontos úgy sűríteni egy-egy képbe az épületet, hogy az gyakorlatilag pótolja ezt az elveszett dimenziót. Ezt a megfelelő objektív kiválasztásával lehet elérni. Épületek esetében inkább a kis és a nagy látószögű objektíveket szeretem. Bizonyos esetekben kifejezetten fontos a nagy látószögű objektívek használata, amik megfelelően befogják a teret. Ezek használata azonban óhatatlanul magában hordozza azt, hogy amikor az ember élőben találkozik azzal az épülettel, amiről korábban már látott belső fényképet, akkor megdöbben kis méretén, hiszen a képen nagyobb-nak tűnt. Ennek az az oka, hogy egy bizonyos látószög fölött megváltoznak az arányok, és az objektív leképezési módja miatti torzulások eredményeképpen a képszeleken a valós arányok teljesen megváltoznak. Ebben az esetben be kell vállalja a fényképező azt, hogy módosított a valós látványon. Ez lehet negatív eredmény is, de sokszor lehet nagyon pozitív, mert olyan dinamikát kap a tér, amitől az sokkal izgalmasabbá, érdekesebbé, látványosabbá válik. Nagyon fontos egyébként, hogy én nem fotóról, fotósról, hanem fényképről és fényképészről szoktam mindig beszélni.

Miért?

Ez egy gyönyörű magyar szó, benne van a fény, a kép és az ész. Ez a három dolog pedig nélkülözhetetlen. Nagyképűségnek tűnhet, de én igyekszem felnőni ehhez a hármashoz. Az első elem a fény, ami meghatározó eleme a legtöbb épületnek. Nagyon pontosan meg kell választani, hogy milyen időben készüljön el a kép. Vannak épületek, amiket szinte mindegy, hogy mikor fényképezek, minden napszakban, minden évszakban kínálják magukat. Vannak azonban olyan épületek, amelyeknél ez nem megoldható. Ilyen például egy nagyon szűk utcában található magas épület. Megbízást kaptam például Makovecz Imre Szentkirályi utcában található irodaházának fényképezésére. Ez márciusban történt, a munkát azonban csak június végére vállaltam, hiszen június 21-én a legmagasabb a napállás. Vannak épületek, amelyek nagyon jól mutatnak éjszaka is, vannak, amelyek nem. A tömör anyagból készült

régi épületek elbírják a nappali és az esti világítást is. A modern, szinte tiszta üveg épületek katasztrófálisan mutatnak az esti kivilágításban. Ezek az épületek, amelyek többnyire irodaházak, nincsenek kívülről megvilágítva, belülről azonban foghíjasan árad ki a fény, onnan, ahol éppen még dolgoznak. Az épület maga gyakorlatilag megszűnik, csak bizonyos fényfoltok lebegnek a levegőben. Lehet persze ezen is segíteni, például előnyös, ha még nem teljesen sötét az égbolt.

Kell ezen segíteni?

Az építész, vagy akik az épülettel közelebbi kapcsolatban van, tulajdonos, üzemeltető, vagy bárki, aki reklámozni szeretné azt, minél veretesebb képeket szeretne róla. Elmesélek egy nagyon személyes történetet, amit ebből a szempontból érdekesnek és fontosnak tartok. Zalaváry Lajos annak idején, amikor még gyakorló építész voltam, de már fényképeztem, megkért, hogy fényképezsem az egyik épületét. Megtisztelő volt a felkérés, de a Köztinek volt saját épületfényképésze. Megkérdeztem tőle – baráti kapcsolatban voltunk – hogy miért gondolt mégis rám. „Tudod, Tiborkám – mondta – nagyon bosszant, ha rosszabb a házam a képen, mint a valóságban. Azzal sem vagyok igazán megelégedve, ha olyan. Nekem az kell, ahogy te fényképezel, hogy szebb legyen, mint a valóságban.” Érdekes módon azóta többször visszaköszönt ez a gondolat, sokszor mondták már építészek, hogy a házuk az én fényképemen sokkal jobban néz ki, mint a valóságban. Annak idején megbízást kaptam arra, hogy fényképezsem le az egyik budaörsi nagyáruházat. Ez tulajdonképpen egy nagy doboz, közötté üveg elemekkel. Kimentem a helyszínre, fantasztikus időjárás fogadott. Viharos felhők voltak, elképesztő szürkék, feketék, mély kékek, melyek kiemelték a ház puncs színét. Az erős fények kihangsúlyozták az épület finom plasztikáját, izgalmas ritmikát adva az egésznek. Nagy sikert aratott. Ha az ember profi, akkor úgy kell csinálni képeket, hogy a megrendelőnek tessen. Ki kell csavarni belőle, amit lehet, akkor is, ha nem tudok azonosulni vele. Ilyenformán az épület néha teljesen átminősül a képeken, mert az előbb említett

Finta József

Lázár Antal

Nagy Bálint

Kóris János

példa is azt bizonyítja, hogy a végén majd-hogynem csak apropó volt az épület.

Az építészetben lehet másolni, utánozni másokat, jól vagy rosszul, aztán tovább lehet lépni. Létezik ilyen a fényképészeknél is? Tanulmányozhatom valakinek a képeit, megpróbálhatom kitalálni az alkalmazott rekeszt és záródót, de továbbra is hiányzik mögüle a szem.

Aki fényképez, az találkozik előképekkel. Mi, mai fényképészek egy sokadik generáció vagyunk, és már a fényképezés hajnalán bizony épületekről készült az első felvételek. Óhatatlanul találkozott mindegyikünk olyan képekkel, amelyek tetszettek, de olyanokkal is, amelyek nem. Értelemszerűen a képből fakadó ismeretanyag átszűrődik az emberbe. Megragad egy-két kép anélkül, hogy megfogalmazódna bennem, hogy úgy szeretnék fényképezni, mint az az illető. A mai napig nagyon sok képpel találkozom, mert érdekel, mi van a világban, keresem mindig a lehetőséget, de nem tudatosan azért, hogy tanuljak belőle. Gyakran nagyon jó képeket találok, sőt akad olyan is, amit akár én is készíthettem volna. Sokféle stílus létezik, de vannak bizonyos alapesetek, amelyek meghatározzák, hogy egy adott épületről milyen képeket kötelező megcsinálni. Szimmetrikus épületről, mint amilyen például az Országház, kötelező egy pontos tengelyes szimmetrikus képet is csinálni. Volt alkalmam zsúrizni, és bosszantó volt látni, hogy egy technikailag nagyon jó képet a szimmetriatengelytől közel harminc méterrel odébb készített el az egyik pályázó. Ez megengedhetetlen. Más kérdés, hogy nekem, aki többször fényképezte maga is ezt az épületet, nem ez a frontális beállítás a kedvencem. De térjünk vissza a világításhoz. Nagyon fontos, hogy milyen napszakban, és hogyan készül el a fénykép. Van olyan épület, amit csak nappal lehet fényképezni, és csak bizonyos időszakban. Voltam egy hódmezővásárhelyi fényképésztáborban, ahol téglalapú épületeket kellett volna fényképezni. Ezek a vásárhelyi házak gyönyörűek, de szinte fényképezhetetlenek nyáron, mert olyan erős a vegetáció előttük, hogy a lombok elfedik az architektúrát, különösen napfényben, amikor a levelek között átszűrődő fények meg is

bolondítják a felületeket. Otthagytam őket, mondván, hogy visszajövök télen, mert akkor a fákon nincs lomb, a vékony faágak mögött az architektúra érzékelhetővé válik, és a széles utcák miatt mindez lapos napállásban is fényképezhető. Ha ráadásul havas a járda, az jobban kiemeli, és nagyon szép reflexfényeket ad a vörös téglalapú épületre. Vannak épületek tehát, amik évszak- és napszakfüggőek. Eddig a természetes fényről beszéltünk. Van azonban olyan eset, amikor plusz fényt ad hozzá a fényképész. Három alapvető világítási forma van. Az első esetben a fényképész csak a természetes, adott fényvel fényképez. A másik véglet, amikor amit lehet, bevilágít, kívülről és belülről is. Létezik egy szakkönyv erről, amiben a világ legjobb épületfényképészei mutatják be ezeket az eseteket. Ebben a könyvben találkozhatunk például egy fekete csempével burkolt fürdőszobával, tükrökkel és hófehér fürdőkáddal. Ezt a feladatot körülbelül harminchét lámpával oldotta meg az illető. Volt, ahol folyamatosan világító lámpával, tehát halogénnel világított meg részleteket, volt olyan, amit vakuval villantott be, voltak direkt és voltak indirekt fények. Van egy közepső út – talán a legtöbb épületfényképész ezt választja – amikor adott fényvel fényképezünk, de időnként, ha kell, ráségítünk bizonyos helyekre, amik egyébként nem jönnének elő. Képzeljünk el egy klasszicista fehér templomot, nagyon sok barna, beérett bútorral. Most már persze ez megoldható a digitális technikával, mert egy állványra helyezett géppel több expozíciót csinál az ember, amiket össze lehet építeni. Gondoljunk egy gótikus templomra, ahol gyönyörű színes üvegablakok vannak. Ha átlagfényt mér az automata fényképezőgép, az ablak kiég, valami sejtés marad belőle csupán, a mély tüzes pirosokból egy halvány rózsaszín átjön talán, ugyanakkor sötétben maradnak a bútorok. Az agyunkban ott van az a komputerek, amelyek ugyanazt megcsinálja, mint amit most technikai eszközökkel próbálunk elérni. Látjuk a sötétet, a világosat, a színes üvegablakot is. Ezt a gép nem tudja magától, rá kell őt vezetni. Végül következzen az a világítás, amit bár nagyon sokan szeretnek, én nagyon ritkán alkalmazom. Ez az úgynevezett artisztikus világítás. Azt mondja az illető, hogy így ahogy van, ez neki nem tetszik, és

elkezd játszani a fényekkel. Ez vonatkozik külsőre, belsőre egyaránt. Fantasztikus képek születhetnek így. Makovecz Imre hetvenedik születésnapja alkalmából volt egy kiállítás a Kiscelli Múzeumban, ahol láttam a templomairól készült képeket. (Máté Gábor szerk.) Varázslatos színvilágú, lenyűgöző hangulatú képek voltak, de véleményem szerint az már nem az épületről szólt, inkább arról, ahogyan azt a fényképező szeretné látni. Ez egy nagyon erős ráhatás az épületre. Nyilvánvaló, hogy ha csak a világitást bolondítjuk meg ilyen módon, akkor az épület maga nem „torzul”, de abból a szempontból nem hiteles, hogy a valóságban soha senki nem fogja úgy látni.

A három dimenzióból kettő maradt tehát, a térbeliséggel nem számolhatunk. Az időbeliség mint negyedik dimenzió hogyan jelenik meg a fényképen? Van múlt és jövő. A jelen a legrövidebb, ha egyáltalán van, de mire kimondom, már átléptem a múltból a jövőbe.

Valóban furcsa, hogy a fénykép éppen ezt a megfoghatatlan jelent örökíti meg, amelyik már nem is múlt és még nem is jövő, hanem az a bizonyos megfoghatatlan, például 1/125 másodpercnyi idő, amíg ez a felvétel elkészül.

Ez lehet akár egy óra is, főleg természetfotónál, amikor látjuk a madár elmosódott szárnyának csapkodását. Az agy az ugyanolyan fontos volt eddig, mint a szem. Az agyam már látja, összerakja azt, amit az automata fénymérő nem tud, külön méri a legközelebbit, a legerősebbet, melyeket én rögtön szelektént egymásra illeszttek. Ezt kellene visszaadni egy pillanatban és egy képben, ha én épületfotózásról beszélek.

Ebben az értelemben mit jelent neked az idő?

Éppen most készítek 24 órás expozíciójú képeket. Az Országházról például egyszer hajnalban, amikor dereng az égbolt, még minden fekete, majd az épület közepéről egyszer nagyjából délben, fölötte viharos felhők, végül az északi szárnyról az esti kivilágításkor, amikor fölötte mélykék az ég. Mindebből egyetlen darab kép lesz összeépítve. Olyan közhelyes épületeket szeretnék

így fényképezni, amelyek pillanatképeken szokványosak, de ebben a fajta időbeliségben teljesen extra módon jelennek meg.

Készült már olyan film is, amelyiken lehet látni, ahogy fölkel a nap, előbukkan az épület, ott tündöklök, majd eltűnik.

Igen, de ez film. Sontag, amikor megkérdezték tőle, hogy miért a fénykép, miért nem a film, nagyon frappáns választ adott: azért, mert a film minden egyes pillanatban törli az előtte való képet. Nem örökíti meg úgy azt a bizonyos valóságot, mint a fénykép.

Mit gondolsz, a mozgókép nem fogja kiváltani a fényképet? Az elkövetkezendő ötven év számunkra elképzelhetetlen, gyors változásokat hozhat.

Azt ugyan nem tudom, hogy milyen technikai csoda lesz még, de kizártnak tartom, pontosan azért, amit Sontag mondott. Hatvan évvel ezelőtt olvastam először az elektromos fényképezésről. Akkor úgy képzeltek el, hogy egy olyan fényérzékeny műanyag kerül a film helyébe, amelyik a fény hőhatásán keresztül belemarja a képet a hordozóba. A mai digitális technikának semmi köze ehhez az elképzeléshez, így én sem tudom megjósolni, mi lesz később. Amikor még nem volt fényképezőgép, az épületeket rézkarcokon, grafikákon, festményeken keresztül ismerték meg, amelyeknek a mai napig csodálója vagyok. Egy grafikus barátom, akinek a konyhájában egy csodálatos rajzon ott díszelgett Magyarország valamennyi hala, úgy fogalmazott, hogy az a különbség a fénykép és az ilyen tökéletes rajz között, hogy ez a halról szól, a fénykép pedig mindig egy halról szól. A művész nem az egyedit, hanem az egyedit keresztül az általánost tudja közvetíteni. Ezért fogom szép lassan újból elkezdni a festést. Festőművész akartam lenni, végül azért lettem építész, mert a család ellenezte, hogy éhenkórász művész legyek.

Mikor hagytad ott az építész pályát?

Az első évben beleszerettem az építészetbe, tanárim nagy jövőt jósoltak nekem, én pedig a világ legnagyobb építésze akartam lenni. Jeles diplomámat követően Tenke

Mányi István
Kévés György

Nagy Ervin

Csete György

Tibor állami díjas építészhez kerültem, egyes-nyesen a sűrűjébe. Részt vehettem nemzetközi pályázatokon, ahol a panel után elengedhettük a fantáziánkat. Elkezdtem a magántervezést is, majd foglalkoztam belsőépítészettel is, közben jöttek a nemzetközi eredmények a fényképezésben. Lehet, hogy én a világ legtehetségesebb építészének látszotam, de egy olyan komponens hiányzott belőlem, ami nélkül nem lehet valaki építész: a kompromisszum. Nem tudtam kompromisszumot kötni, anélkül pedig nem megy. Makovecz Imrével ellentétben, aki vállalta akkor is, ha messze nem úgy valósult meg, ahogyan azt ő eltervezte, az én elképzeléseim olyanok voltak, mint egy sor dominó. Ha egy kidől, borul az egész. Tatabányai városrészeket terveztem meg úgy, hogy nem hinnéd el, hogy blokkból van. Úgy megmozgattam, angolszász jellegű belső terekkel, loggiákkal, hogy inkább hasonlít egy rózsadombi társasházhoz. Terveztem könyvtárat, orvosi rendelőt, nevelési együttest, társasházakat, részt vettem Újpalota beépítési tervének elkészítésében.

Rolf Ludwig Schneider várostörténész a hatvanas évek elején rámutatott arra, hogy az ember a városépítés és fejlesztés terén a természettől von el területet. A legfrissebb adatok szerint ma már több ember lakik városban, mint falun, a természet rovására alakítjuk a környezetet. Makovecz Imre úgy fogalmaz, hogy az építész feladata összekötni az eget a földdel. Az épített környezetnek egyfajta

harmóniát kell sugározni. Számomra érdekesek azok a fényképek, amik azt mutatják, hogyan épül be valami a tájba. Rendezi-e, vagy sem. Milyennek látszik egy fotós szemével egy ilyen mesterséges tárgy? Mit gondolsz a nem városi építészetről?

Képi szempontból, és mint építész is nagyon szeretem az ilyen. Gyakorló építészként, bár érdekelt a képi megjelenés is, építészként közelítettem a házakhoz. Ez az idők során megfordult. Ma, ha kimegyek egy épülethez, a látvány az, ami megfogó rögtön elkezdek képben gondolkodni. A tér, a tömegarány, az anyaghasználat nem érdekel. Sokszor csak akkor kezdem építészként is értékelni, amikor már elkészült a képanyag. Fontos, hogy valami képpé alakítható, azaz olyan látványértéke van, hogy érdemes kitenni a falra. Lehet az egy növény vagy egy fa a szépsége miatt. Eddig az épületfényképezésről beszéltünk, de aktot, portrékat is fényképezek.

Kiket tisztelsz, akik ezt a szóban forgó harmóniát képviselik?

Elsősorban arra vagyok fogékony, ami kezdő építészkorom meghatározó élményanyaga volt: Frank Lloyd Wright és Mies van der Rohe varázsolt el. A maiak közül lenyűgöz például Calatrava malmői forgó torzó háza. Fényképészek közül a magyar származású Lucien Hervé, Le Corbusier fotósa áll igazán közel hozzám.

AN INTERVIEW WITH TIBOR ZSITVA

Although works as an architect, he is also a skilled photographer, active since 1959. His works were presented at several exhibitions at home and abroad. He specializes in architectural photography, selling his works for public offices, institutions, agencies, publishers and magazines. In 2012, he organ-

ized an exhibition entitled *28 Építész* [28 Architects], displaying the portraits of well-known Hungarian architects. Most recently, he focuses on creating long, 24-hour exposition pictures, capturing buildings that are otherwise ordinary and uninteresting, but which appear to acquire a strangely appealing character in this unusual temporality.

...mert ha nézem vagy fényképezem
épületeiket, Őket is látom ... szorosan
tapadva műveikhez, vagy csak úgy ...
nagyjából így, ahogy a képeken láttatom.
(Zsitva Tibor)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Jó néhány évvel ezelőtt az a megtisztel-
tetés ért, hogy megnyithattam Szent-
endrén a nagyszerű festő, Gadányi Jenő
tájképműhelyét. Ekkor támadt az a meg-
bocsáthatatlan ötletem, hogy csak any-
nyit fogok mondani, üdvözlöm a megje-
lenteket, a kiállítást tekintsék megnyitott-
nak, hiszen a képeket nézni kell és nem
beszélni róluk. Mondanom sem kell, nem
mertem megcsinálni. Azóta is azonban
minden megnyitó előtt ez jut eszembe.

És hogy mégiscsak megpróbáljak en-
nél a nézetemnél maradni, nem annyira
a képekről fogok mondani néhány mon-
datot, hanem Zsitva Tibor barátomról, aki
a képeket készítette.

Először is azt, hogy Zsitva meglepett,
hogy éppen engem kért fel ennek az
építészeti fotókiállításnak a megnyitására,
ugyanis évtizedek óta tudjuk mindket-
ten; ebben a tárgykorban az ízlésünk
tökéletesen eltér egymástól. A házakat
tehát hagyjuk. A válogatás természetese-
sen nem mindig jelenti azt, hogy azokat

fényképezi, amelyeket feltétlenül a leg-
jobbnek tart – de hiszen itt nem is első-
sorban erről van szó; hanem a KÉP mint
olyan a főszereplő! Zsitva legelső sorban
maximalista. Mindig, minden dologban
a tökéletesre törekszik. Hogy példát is
mondjak, valamikor vett egy Porsche
gépkocsit, azzal örült módon száguldo-
zott, sikerült is nemsokára összetörnie, a
balesetben egy haja szála sem görbült
meg – a többiekéről ne beszéljünk – a
kocsi meghalt!

Persze Ő azóta villamossal közlekedik,
mert neki kevésbé jó autó nem kell. Ami-
kor úgy volt, hogy végre saját lakáshoz
jut, először is megvette a létező legdrá-
gább, formatervezett szerelvényeket a
nemlétező fürdőszobába, mert akkor
épp hozzá lehetett jutni a világszínvonal-
hoz. Ennek évtizede, nem tudom
azóta sikerült-e a csapokhoz fürdőszobát
teremtenie?

Amikor véget ért a fényképezés hagyó-
mányos korszaka, és eljött a digitális világ,
azt mondtam neki, ugyan, Tibor, 15 ezer
forintért már lehet venni egy digitális
fényképezőgépet – erre Ő sáttáni kacajra
fakadt és közölte, hogy másfél millió.

Drágán dolgozik, mondják. És még-
sincs soha pénze. Hát persze, mert képes
három képért két teljes napot dolgozni.
Elmegy, körüljárja a témát. Kitalálja, hogy

milyen fényviszonyokra lesz szüksége,
ezt ugyebár nem lehet megrendelni, ki
kell várni a megfelelő pillanatokat, és ha
mégisincs az eredménnyel megelégedve,
kezdi előlről. De elég nehezen tud szél-
sőséges maximalizmusának megfelelni.
És hogy ez mennyire komoly, bizonyítja,
hogy vagy dolgozik vagy depressziós –
és ezen kedvenc gyógyszere, az Unicum
sem segít megfelelő mértékben. De ami-
kor jön az új munka, feléled haló poraiból
és ismét megcélozza a tökéletest.

Mindezek után, tisztelt látogatók, re-
mélem elnézik nekem, hogy a képek
elemzését mellőzöm – hiszen az eddig
kitergetett intimítások épp elég magya-
rázatot adnak arra, amit látunk, hogy a
képek, ha ilyen van egyáltalában, szinte
mégiscsak tökéletesek.

Zsitva építészeti fotós volt inkognitó-
ban, most kiderült, hogy szenzációs
portréfotós valójában.

Azzal kezdtem, hogy az ízlésünk jelen-
tősen különböző – hát itt nem! Mély
pszichológiai látása és humora egyaránt
lenyűgöző. Nincs más hátra, mint meleg-
gen gratulálnom a mesternek. És most a
kiállítást tekintsük megnyitottnak. Köszö-
nöm szíves figyelmüket.

Mezei Gábor

2012 FUGA, Zsitva Tibor „28 Építész”
címmű kiállításának megnyitója

ZSITVA TIBOR (1941)

1964 Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Kar, diploma
1964-1966 Középipületépítő Vállalat
1966-1967 Városépítési Tudományos és Tervező Intézet
1967-1969 Típustervező Intézet
1969-1980 Városépítési Tudományos és Tervező Intézet
1981-től szellemi szabadfoglalkozású

Építészeti munkák:

Újpalota beépítési terve
Tatabánya - Dózsakerti épületegyüttesek, könyvtár, klub, orvosi
rendelő
Sátoraljaújhely, szlovák iskola, diákotthon, étterem,
uszodaegyüttes

Líbiai népi iroda ügyfélforgalmi pavilon
Sátoraljaújhelyi lakóépület-együttes
Gyál, általános iskola
Salgótarján, többfunkciós irodaépület
Vámosmikola, Művelődési Ház

Számos pályázat díjazottja, kiállítási épületek, installációk tervezője

Fényképezési munkák: 1959 óta fényképez, számos hazai és külföl-
di kiállításon vett részt; főleg alkalmazott, építészeti tartalmú fény-
képeket készít középületek, intézmények, irodák, könyvkiadók, szak-
lapok részére valamint, kiállításokra. Tagja a Magyar Alkotóművészek
Országos Egyesületének, a Magyar Fotóművészek Szövetségének,
a Magyar Újságírók Szövetségének. 2012-ben 28 Építész címmel volt
kiállítása a FUGÁ-ban.